

LIBRIS

We know
books

JULES VERNE

SATUL AERIAN

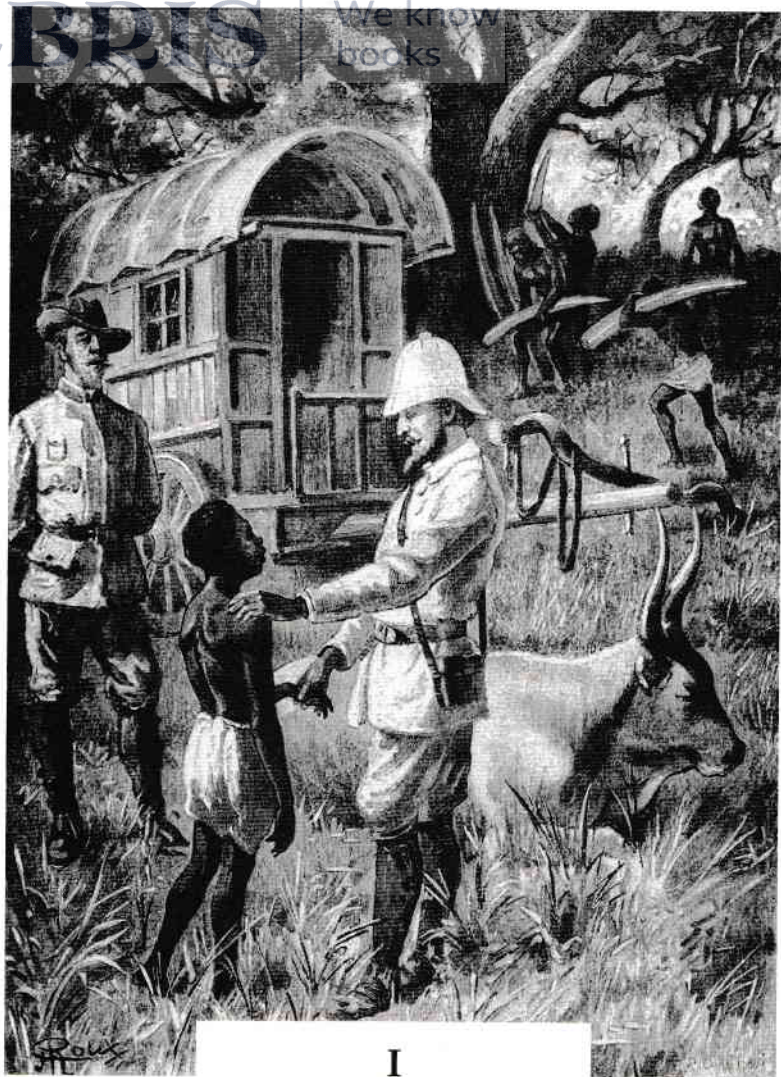
Ilustrații de George Roux

Traducere și note de Nicolae Constantinescu

LITERA
București

I. După o etapă lungă	5
II. Focurile mișcătoare	20
III. Răspândirea	35
IV. Alternative și decizii	51
V. Prima zi de drum	66
VI. După o etapă istovitoare	78
VII. Cușca goală	92
VIII. Doctorul Johausen	105
IX. Pe apele râului Johausen	121
X. Ngora!	134
XI. Ziua de 19 martie	150
XII. În pădure	165
XIII. Satul aerian	179
XIV. Neamul wagddi	193
XV. Trei săptămâni de studiu	208
XVI. Maiestatea Sa Mselo-Tala-Tala	222
XVII. Starea doctorului Johausen	236
XVIII. Final neașteptat	247

I

DUPĂ O ETAPĂ LUNGĂ

– Și zici că încă nu poate fi vorba de un Congo american? a întrebat Max Huber.

– La ce bun, dragă Max? a răspuns John Cort. Ducem cumva lipsă de spații întinse în SUA? Avem o mulțime de regiuni noi și pustii de explorat între Alaska și Texas! Înainte de a coloniza pe-afară, mai bine colonizăm înăuntru, eu așa cred...

– Ei, dragă John! Națiunile europene vor ajunge să-și împartă Africa, dacă se continuă tot așa, adică o suprafață cam de trei miliarde de hectare! Oare americanii le vor lăsa toate englezilor, germanilor, olandezilor, portughezilor, francezilor, italienilor, spaniolilor, belgienilor?

– Americanii n-au ce face cu ele, așa cum n-au nici rușii, și din același motiv... a răspuns John Cort.

– Care?

– Păi e inutil să-ți obosești picioarele când e de-ajuns să întinzi brațul...

– Părerea mea, dragă John, e că guvernul federal își va cere într-o zi porția lui din tortul african... Există un Congo francez, un Congo belgian, un Congo german și chiar un Congo independent, iar acesta abia așteaptă ocazia să-și sacrifice independența! Și tot acest ținut pe care-l străbatem de trei luni încoace...

– Doar ca simpli curioși, Max, nu cuceritori...

– Diferența nu e foarte mare, demn cetățean al SUA, a replicat Max Huber. Repet, în această parte a Africii, SUA ar putea să-și facă o colonie de toată frumusețea... Se găsesc aici teritorii fertile care abia așteaptă să rodească, ajutate de irigații generoase chiar din sânul naturii. Au o rețea de ape care nu seacă niciodată...

– Până și pe căldura asta îngrozitoare, a remarcat John Cort ștergându-și fruntea încinsă de soarele tropical.

– Da' de unde! Să n-o mai băgăm în seamă! a continuat Max Huber. Oare nu ne-am aclimatizat, ba chiar așa zice „negrificat“, dacă n-ai nimic împotriva, dragă prietene? Suntem abia în martie, și ce să mai spunem atunci de temperaturile din iulie, august, când razele soarelui îți străpung pielea ca niște sfredele de foc!

– Ba eu cred, Max, că ne-ar fi cam greu să devenim pahuini sau zanzibarieni, cu epiderma noastră subțire de francez și de american! Recunosc însă că vom încheia o expediție frumoasă și interesantă favorizată de noroc... Dar sunt nerăbdător să ajung la Libreville, să regăsesc în factoriile noastre puțin din acea tihnă, acea odihnă pe care o merită călătorii după trei luni de aventură ca a noastră...

– Nimic de zis, prietene John, expediția asta aventuroasă a prezentat oarecare interes. Totuși, mărturisesc că nu mi-a oferit tot ce așteptam de la ea...

– Cum, Max, câteva sute de mile printr-un ținut necunoscut, destule pericole de înfruntat în mijlocul unor triburi nu tocmai primitoare, focuri de armă trase, la nevoie, împotriva sulitelor și norilor de săgeți, vânători pe care leul numit și pantera libiană au catadicsit să le onoreze cu prezența, hecatombe de elefanți făcute în folosul șefului nostru, Urdax, o recoltă de fildeș de primă mână din care ar fi de ajuns să se facă clape pentru pianele din întreaga lume! Și nu te declari mulțumit...

– Da și nu, John. Toate acestea formează „meniul” obișnuit al exploratorilor din Africa Centrală... Exact ce găsesc cititorii în poveștile scrise de exploratori ca Barth, Burton, Speke, Grant, du Chaillu, Livingstone, Stanley, Serpa Pinto, Anderson, Cameron, Mage, Brazza, Gallieni, Dibowsky, Lejean, Massari, Wissemann, Buonfanti, Maistre...

Partea din față a furgonului s-a lovit violent de un bolovan și zdruncinătura a întrerupt brusc înșiruirea de cuceritori africani debitată de Max Huber. John Cort a profitat ca să-i spună:

– Sperai să găsești altceva în cursul călătoriei noastre?

– Da, dragă John.

– Ceva neprevăzut?

– Mai mult decât ceva neprevăzut de care, recunosc cu dragă inimă, n-am dus lipsă...

– Ceva extraordinar?

– Exact, prietene, și nici măcar o singură dată n-am avut ocazia să fac să răsunе în vechea Libie acea extraordinară *portentosa Africa*¹, cum au caracterizat-o glumeții clasici din Antichitate...

– Hai, Max, după câte văd, un spirit francez este mai greu de mulțumit...

– Decât unul american... Da, recunosc, John, dacă amintirile cu care te întorci din expediția noastră îți sunt de ajuns...

– Cu prisosință, Max.

– Și dacă te întorci mulțumit...

– Mulțumit... mai ales că mă întorc!

– Și crezi că oamenii care vor citi povestea acestei călătorii vor exclama: „Drace, ce chestie ciudată!”

– Ar fi foarte pretențioși dacă n-ar face-o!

– După părerea mea, nu vor fi destul de mulțumiți...

– Dar ar fi probabil, dacă ne-am fi terminat expediția în burta unui leu sau în stomacul unui antropofag de pe malurile Ubangi-ului... a replicat John Cort.

– Nu, John, nu, și, fără a ajunge la acest gen de deznodământ care, de altfel, nu e lipsit de un oarecare interes pentru cititori și chiar pentru cititoare, în sufletul tău, în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, ai îndrăzni să juri că am descoperit și am văzut mai mult decât fusese deja văzut și descoperit de înaintașii noștri în Africa Centrală?

– Nu, Max, ai dreptate.

---

¹ Miraculoasa Africă (Cicero, sec. I î.Hr.).

– Ei bine, eu speram să fiu mai favorizat...

– Lacomule care vrei să faci o virtute din lăcomia ta! a exclamat John Cort. Eu însă mă declar sătul, și nu așteptam de la expediția noastră mai mult decât ne-a oferit...

– Adică nimic, John.

– De altminteri, Max, călătoria nu s-a terminat încă și, în cele cinci sau șase săptămâni cât durează drumul de aici până la Libreville...

– Haida-de! a exclamat Max Huber. Un simplu drum de caravană... rutina obișnuită a etapelor... o plimbare cu diligența, ca în vremurile bune...

– Cine știe? a zis John Cort.

De data asta, furgonul s-a oprit pentru popasul de seară la poalele unui dâmb cu creștetul împodobit de cinci-șase copaci, singurii care se arătaseră în acea câmpie întinsă, luminată atunci de strălucirea amurgului.

Era ora șapte seara. Grație apusului scurt la acea latitudine nordică de nouă grade, noaptea urma să se aștearnă curând. Și întunericul avea să fie adânc, căci nori groși amenințau să acopere scânteierea stelelor și cornul lunii tocmai dispăruse în zare spre vest.

Furgonul, destinat doar călătorilor, nu transporta nici mărfuri, nici provizii. Să ne imaginăm un fel de vagon așezat pe patru roți masive și pus în mișcare de un atelaj format din șase boi. În partea din față se deschidea un fel de ușă. Luminat de ferestruici laterale, vagonul era divizat în două încăperi despărțite printr-un perete interior. Cea din fund era rezervată celor doi tineri de 25-26 de ani, un american, John Cort, și un francez, Max Huber. Cea din față era ocupată de un traficant portughez pe nume Urdax și de un *foreloper*, numit Khamis. Acest *foreloper* – adică omul aflat în fruntea unei caravane –, era un

indigen din Camerun foarte priceput în meseria grea de călăuză prin ținuturile toride ale Ubangi-ului.

Se înțelege de la sine că nimic nu i se putea reproșa solidității construcției aceluși vagon-furgon. După toate încercările acelei lungi și anevoioase expediții, chesonul îi era în stare bună, roțile, doar puțin uzate pe circumferința jantei, osiile nu erau nici crăpate, nici deformat, încât s-ar fi zis că revenea dintr-o simplă plimbare de 15-20 de leghe, deși străbătuse mai bine de 2 000 de kilometri.

În urmă cu trei luni, acel vehicul plecase de la Libreville, capitala Congo-ului francez. De acolo, urmând direcția est, înaintase în câmpiile scăldate de râul Ubangi până dincolo de cursul lui Bahr-el-Abiad, unul dintre afluenți care își varsă apele în sudul lacului Ciad.

Numele acestui ținut provine de la unul dintre principalii afluenți de pe malul drept al fluviilor Congo sau Zair și se întinde la est de Camerunul german, al cărui guvernator este consulul general al Germaniei în Africa Occidentală, dar n-ar putea să fie delimitat în prezent de o linie precisă pe hărți, nici chiar pe cele mai moderne. Fără a fi propriu-zis un deșert, căci are o vegetație viguroasă, care nu s-ar putea asemăna în niciun fel cu Sahara, este totuși o regiune imensă, în care sunt răspândite sate la mare distanță unele de altele. Triburile se războiesc întruna, se cuceresc unele pe altele sau seucid, unele încă se hrănesc cu carne de om, cum ar fi antropofagii mubuttu, care trăiesc între bazinul Nilului și cel al fluviului Congo. Și, lucru îngrozitor, copiii sunt folosiți de obicei la satisfacerea acelor instincte de canibalism. Astfel, misionarii se consacră salvării acelor mici creaturi fie răpindu-le cu forța, fie cumpărându-le, și îi cresc creștinește în misiunile instalate de-a lungul fluviului Sirba. Să nu uităm că acele misiuni vor pieri curând din lipsa resurselor dacă

generozitatea statelor europene, a Franței îndeosebi, ar dispărea la un moment dat.

Ba chiar se cuvine să adăugăm că, pe teritoriul Ubangi, copiii indigeni sunt considerați monedă obișnuită în schimburile comerciale. Se plătesc cu băieții și fetițe mărfurile de consum pe care traficanții le aduc până în centrul țării. Indigenul cel mai bogat este deci acela care are familia cea mai numeroasă.

Dar portughezul Urdax, chiar dacă nu se aventurase pe acele câmpii în interes comercial, dacă nu făcuse trafic cu triburile de pe malurile râului Ubangi, dacă avusese ca obiect nu doar să-și procure o anumită cantitate de fildeș vânând elefanți, care trăiesc în număr mare în acel ținut, asta nu însemna că nu luase contact cu sângeroasele triburi congoleze. La câteva întâlniri, chiar fusese obligat să țină la respect bande ostile și să folosească împotriva indigenilor armele destinate vânării pachidermelor.

Până la urmă, expediția fusese reușită și fructuoasă și nu se înregistrase nici măcar o victimă în rândul personalului caravanei.

Or, exact în preajma unui sat de lângă izvoarele fluviului Bahr-el-Abiad, John Cort și Max Huber putuseră să salveze un copil de soarta cumplită care îl aștepta și să-l cumpere cu câteva bijuterii din sticlă. Era un băiețel de vreo 10 ani, voinic, cu o fizionomie blândă și interesantă, cu trăsături negroide puțin accentuate. După cum se poate vedea la unele triburi, avea tenul aproape deschis, părul blond, nu lâna creață a negrilor, nasul acvilin, nu turtit, buzele fine, nu mari și groase. Ochii îi străluceau de inteligență și copilul a nutrit curând pentru salvatorii lui un fel de iubire filială. Acea biată ființă, răpită din tribul ei, dacă nu din familie, căci n-avea nici mamă, nici tată, se numea Llanga. După ce fusese instruit un timp de misionarii care

Îl învățaseră puțină franceză și engleză, ghinionul făcuse să cadă în mâinile populației dinka, și e ușor de ghicit ce soartă ar fi avut. Foarte încântați de afecțiunea expansivă, de recunoștința pe care le-o purta, cei doi prieteni au simțit o simpatie puternică pentru acel copil; l-au hrănit, l-au îmbrăcat, l-au crescut cu mult folos, căci băiatul dovedea că are un spirit precoce. Și, de atunci, cât de diferit devenise Llanga! În loc să fie, asemenea micilor indigeni nefericiți, în starea de marfă vie, avea să trăiască în factoriile din Libreville, devenit copilul adoptiv al celor doi prieteni, Max Huber și John Cort... Cei doi îl luaseră în sarcina lor și n-aveau să-l mai părăsească! În pofida vârstei fragede, băiatul înțelegea asta, se simțea iubit, lacrimi de fericire i se prelingeau din ochi de fiecare dată când mâinile lui Max Huber sau ale lui John Cort i se așezau pe creștet.

Când furgonul s-a oprit, boii, oboșiți după un drum lung pe o temperatură copleșitoare, s-au culcat pe pajiște. Llanga, care mersese pe jos o bună parte a etapei, ba înainte, ba în spatele atelajului, a venit imediat în fugă în momentul în care protectorii lui coborau din vehicul.

– Nu ești prea oboșit, Llanga? l-a întrebat John Cort, luându-l de mână pe băiat.

– Nu, nu! Picioare bune... și place mult a fugi, a răspuns Llanga, care le surâdea cu gura și cu ochii celor doi prieteni.

– Acum e timpul să mâncăm, a zis Max Huber.

– Să mâncăm... da... prietene Max!

Apoi, după ce a sărutat mâinile care i se întinseseră, s-a dus printre hamali sub ramurile copacilor mari din vârful dâmbului.

Acel furgon îi transporta doar pe portughezul Urdax, pe Khamis și pe cei doi tovarăși ai lor, fiindcă bagajele și fildeșul erau încredințate

personalului caravanei, vreo cincizeci de oameni, majoritatea negri din Camerun. Ei așezaseră pe pământ colții de elefant și lăzile care asigurau hrana zilnică, pe lângă ce oferea vânătoarea în acele ținuturi cu vânat din belșug.

Acești negri nu sunt doar mercenari, deprinși cu această meserie (și plătiți destul de scump) care le permite să câștige de pe urma acestor expediții profitabile. Se poate spune că niciodată „nu și-au clocit ouăle“, ca să folosim expresia cu care sunt desemnați indigenii sedentari. Obişnuți din copilărie să care greutăți, o vor face atât timp cât îi vor ține picioarele. Și totuși, meseria e grea când trebuie practică într-un ținut cu o astfel de climă. Cu umerii (uneori numai carne vie) încărcăți cu acel fildeș împovăraător sau cu proviziile grele, cu picioarele însângerate, cu torsul zgâriat de iarba înțepătoare, căci umblă aproape goi, ei merg așa din zori până la ora unsprezece dimineața, continuându-și mersul până seara, după ce a trecut arșița mare. Dar interesul traficantilor cere să fie plătiți bine (și-i plătesc bine), să-i hrănească bine (și-i hrănesc bine), să nu-i surmeneze peste măsură (și nu-i surmenează). Pericolele vânătorii de elefanți sunt cât se poate de reale, pe lângă întâlnirea posibilă cu lei și pantere, iar șeful trebuie să se poată bizui pe personalul lui. În plus, după strângerea fildeșului prețios, este important ca întreaga caravană să se întoarcă în mod fericit și prompt la factoriile de pe coastă. Prin urmare, e foarte folositor să nu fie oprită de întârzieri din cauza oboselii excesive, nici de boli, printre altele, variola, ale cărei ravagii sunt de temut. Astfel, convins de aceste principii, beneficiind de multă experiență, portughezul Urdax, îngrijindu-se bine de oamenii lui, avusese numai reușite în expedițiile lui profitabile în centrul Africii ecuatoriale.

Și așa era și aceasta din urmă, deoarece se obținuse un stoc considerabil de fildeș de calitate, adus din regiunile situate dincolo de Bahr-el-Abiad, aproape de frontiera cu Darfur.

Tabăra s-a instalat la umbra tamarinilor superbi și, când John Cort, după ce hamalii au început să despacheteze proviziile, l-a întrebat pe portughez, iată ce răspuns a primit în acea engleză pe care Urdax o vorbea cursiv:

– Cred, domnule Cort, că locul popasului este potrivit și masa e gata servită pentru atelajele noastre.

– Într-adevăr, vor avea aici o iarbă deasă și grasă... a spus John Cort.

– Și am paște-o cu dragă inimă și noi, dacă am avea structura unui rumegător și trei stomacuri ca s-o digere! a adăugat Max Huber.

– Mersi, a replicat John Cort, dar prefer o ciozvărtă de antilopă friptă pe cărbuni, pesmeții de care avem parte din plin și poloboacele noastre cu vin de Madeira de la Cape Town...

– În care am putea amesteca câteva picături din râul limpede care curge prin câmpie, a precizat portughezul. Și a arătat spre un curs de apă (probabil afluent al fluviului Ubangi) care curgea la un kilometru de dâmb.

Tabăra a fost instalată neîntârziat. Fildeșul a fost stivuit în apropierea furgonului. Animalele de tracțiune au hoinărit în jurul tamarinilor. Ici și acolo, au fost aprinse două focuri cu lemnele uscate căzute din copaci. Vigilentul *foreloper* s-a asigurat că grupurile nu duceau lipsă de nimic. Aveau din abundență carne de elan și de antilopă, proaspătă și uscată. Vânătorii puteau să întrețină provizia cu ușurință. Aerul s-a umplut de mirosul de carne friptă și fiecare a dat